પ્રશ્ન બેંક

વિષય : વિજ્ઞાન

દ્વિતીય સત્ર

(પ્રકરણ – 6)

સજીવો – લક્ષણો અને નિવાસ સ્થાન

ગુજરાત શૈક્ષણિક સંશોધન અને તાલીમ પરિષદ, ગાંધીનગર

ધોરણ-6

<table>
<tr><td>LO ને લાગુ પડતી ક્ષમતા (Competency) ક્રમાંક (NCFSE 2023ના આધારે)</td><td colspan="3">ક્ષમતા (Competency) વિધાન</td></tr>
<tr><td>LO ક્રમાંક (જીસીઈઆરટી વેબસાઈટ પર ઉપલબ્ધ વર્ષ 2025-26 ની યાદી)
SC601</td><td>LO વિધાન
પદાર્થ અને સજીવો જેવા કે વાનસ્પતિક રેસા, ફૂલોને તેમના દેખાવ, રચના,કાર્ય ,સુવાસ વગેરે જેવા અવલોકનક્ષમ લક્ષણોના આધારે ઓળખે છે.</td><td>પ્રશ્નવાર ગુણ</td><td>HOT પ્રશ્ન હોય તો તેનો ઉલ્લેખ</td></tr>
<tr><td colspan="3">**લેખિત પ્રશ્નો**</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="3">**(A) હેતુલક્ષી પ્રશ્ન**</td><td></td></tr>
<tr><td>**a. MCQ પ્રશ્નો**</td><td>નીચે આપેલા વિકલ્પોમાંથી યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરીને જવાબ લખો.
1. કયા જળચર પ્રાણીનું શરીર હોડી જેવા આકારનું નથી?
(A) ડોલ્ફિન
(B) વ્હેલ
(C) ઓક્ટોપસ
(D) માછલી
2. નીચેનામાંથી નિવાસ્થાનનો જૈવિક ઘટક કયો છે?
(A) તાપમાન
(B) વનસ્પતિ
(C) ખડક
(D) પાણી
3. સ્પર્શને અનુલક્ષીને "ઉત્તેજનાને પ્રતિચાર આપે છે" નુ ઉદાહરણ કયું છે?
(A) કમળ
(B) ગુલાબ
(C) ફાફડાથોર
(D) લજામણી
4. નીચેનામાંથી કયું પ્રાણી પર્વતીય વિસ્તારમાં જોવા મળે છે?
(A) યાક
(B) છછુંદર
(C) સિંહ
(D) હરણ</td><td>1 ગુણ</td><td></td></tr>
</table>

	5. જો કોઈ વનસ્પતિના પાંદડા સોય જેવા અણીદાર અને ડાળીઓ ઢળતી હોય તો તે કયા વિસ્તારની વનસ્પતિ હશે? (A) રણ (B) દરિયાકાંઠો (C) પર્વતીય (D) ઘાસના મેદાન 6. પર્વત પર રહેતા દીપડાના શરીર પર સફેદ રૂંછાદાર વાળ શા માટે હોય છે? (A) સુંદરતા માટે (B) ઠંડીથી બચવા (C) દોડવા માટે (D) ગરમીથી બચવા 7. આસપાસના વાતાવરણમાં થતાં ફેરફારો પ્રત્યે (A) પર્ણને સ્પર્શતા તેમનું બીડાઇ જવું (B) સૂર્યાસ્તના સમયે પુષ્પનું ખીલવું (C) સૂર્યાસ્ત થતાં પુષ્પનું બંધ થઇ જવું (D) ઉપરના તમામ		
b. ખાલી જગ્યા પૂરો.	નીચે આપેલ ખાલી જગ્યા પૂરો 1. પાણીમાં ઓગળેલા ઓક્સિજનનો ઉપયોગ કરવા માટે માછલીને ___ હોય છે. 2. રણની વનસ્પતિમાં પાંદડાઓનું રૂપાંતર ___ માં થયેલું હોય છે. 3. સજીવો દ્વારા કચરાનો ત્યાગ કરવાની પ્રક્રિયાને ____ કહે છે.	1 ગુણ	
c. જોડકા- જોડવા.	જોડકા જોડો. (1) વિસ્તાર અને ત્યાં ઉગતી વનસ્પતિના જોડકાં યોગ્ય રીતે જોડો. A — B 1 જલીય વિસ્તાર — A ફાફડાથોર 2 રણ વિસ્તાર — B શંકુ આકારના વૃક્ષો 3 પર્વતીય વિસ્તાર — C શિંગોડા D આંબો (2) પ્રાણીઓ અને તેમની લાક્ષણિકતાના જોડકાં યોગ્ય રીતે જોડો. A — B 1 માછલી — A રુંવાટી 2 ઊંટ — B પાતળી ત્વચા 3 ધ્રુવીય રીંછ — C લાંબા પગ D ચૂઈ	3 ગુણ	

(B) અતિ ટૂંક જવાબી પ્રશ્નો			
a. એક-બે શબ્દમાં જવાબ	મને ઓળખી કાઢો 1. મારુ પ્રકાંડ પર્ણ જેવું કાર્ય કરે છે અને હું રણમાં ઉગું છું. 2. હું પાણીમાં રહું છું અને મારે શ્વસન માટે ચૂઈ છે. 3. મારે લાંબા પગ છે જે મને રેતીની ગરમીથી રક્ષણ આપે છે. 4. હું સજીવનું એવું લક્ષણ છું જેમાં હું મારા જેવો જ નવો સજીવ ઉત્પન્ન કરું છું.	1 ગુણ	
b. ઉખાણા ... વગેરે	બોલો બોલો હું કોણ? 1. હું તો રહું પાણીમાં શ્વસન કરું પાણીમાં, રક્ષણ મળે ભીંગડાથી, દિશા બદલું પૂંછડીથી, બોલો બોલો હું કોણ? 2. લાંબા લાંબા મારા પગ, સૂકો સૂકો મારો મળ, પરસેવો મને થાય નહીં, વધુ મૂત્ર ત્યજાય નહીં, બોલો બોલો હું કોણ? 3. પાણીમાં રહે જમીન પર કૂદે, ટપ ટપ અવાજે રાતે બોલે, પગ લાંબા ચાલે છલાંગે, મચ્છરને પણ પળમાં પકડે, બોલો બોલો હું કોણ?	1 ગુણ	
(C) ટૂંકજવાબી પ્રશ્નો			
a. બે-ત્રણ વાક્યમાં જવાબ આપો.	નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ આપો. 1. સજીવોની લાક્ષણિકતાઓ જણાવો. 2. સજીવ જેવા લક્ષણ ધરાવતા બે નિર્જીવના નામ આપો અને બંનેની સજીવ જેવી એક-એક લાક્ષણિકતા જણાવો.	3 ગુણ	HOT

LO ને લાગુ પડતી ક્ષમતા (Competency) ક્રમાંક (NCFSE 2023ના આધારે)	ક્ષમતા (Competency) વિધાન		
LO ક્રમાંક (જીસીઈઆરટી વેબસાઈટ પર ઉપલબ્ધ વર્ષ 2025-26ની યાદી) **SC 602**	LO વિધાન **પદાર્થ અને સજીવો જેવા કે રેસા અને તાતણા, સોટીમૂળ અને તંતુમૂળ, વિદ્યુત સુવાહકો અને અવાહકો અને પર્ણના શિરાવિન્યાસને તેમના ગુણધર્મો, રચના અને કાર્યના આધારે જુદા પાડે છે**	પ્રશ્નવાર ગુણ	HOT પ્રશ્ન હોય તો તેનો ઉલ્લેખ
લેખિત પ્રશ્નો			
(A) હેતુલક્ષી પ્રશ્ન			
a. MCQ પ્રશ્નો	પ્રશ્ન -1 નીચે આપેલા વિકલ્પમાથી સાચો વિકલ્પ પસંદ કરી જવાબ આપો 1. રણની વનસ્પતિને જલીય વનસ્પતિથી તેમના મૂળના આધારે કેવી રીતે જુદા પાડી શકાય? (A) રણની વનસ્પતિના મૂળ ટૂંકા હોય છે. (B) જલીય વનસ્પતિના મૂળ ખૂબ ઊંડા હોય છે. (C) રણની વનસ્પતિના મૂળ જમીનમાં ઊંડે સુધી જાય છે. (D) બંનેના મૂળ સમાન હોય છે. 2. પર્વતીય વિસ્તારના વૃક્ષોને મેદાન પ્રદેશના વૃક્ષોથી તેમના આકારને આધારે કેવી રીતે જુદા પાડી શકાય? (A) પર્વતીય વૃક્ષો શંકુ આકારના હોય છે. (B) મેદાન પ્રદેશના વૃક્ષો સોય જેવા પાન ધરાવે છે. (C) પર્વતીય વૃક્ષો ખૂબ જ પહોળા હોય છે. (D) મેદાન પ્રદેશના વૃક્ષો બરફથી બચવા ઢળતી ડાળીઓ ધરાવે છે.	1 ગુણ	HOT
b. ખાલી જગ્યા પૂરો.	ખાલી જગ્યા પૂરો. 1. માછલી પાણીમાં હલનચલન માટે. .... નો ઉપયોગ કરે છે. 2. વનસ્પતિનો છોડ સૂર્યપ્રકાશ તરફ આગળ વધે છે. જે દર્શાવે છે કે વનસ્પતિ .... માટે ઉત્તેજનાને પ્રતિચાર આપે છે. 3. પર્વતીય પ્રદેશના પ્રાણીઓના શરીર પર ઠંડીથી બચવા માટે .... હોય છે. 4. રણમાં ઉગતી વનસ્પતિમાં પ્રકાશસંશ્લેષણ સામાન્ય રીતે _____ દ્વારા થાય છે.	1 ગુણ	

	5. પર્વતીય બકરીઓ પગમાં મજબૂત___ ધરાવે છે. 6. સિંહનો આછો ભૂખરો રંગ તે જ્યારે શિકાર માટે ફરે છે ત્યારે ____ નાં મેદાનમાં છુપાવા માટે મદદરૂપ થાય છે. 7. ડોલ્ફિન અને વ્હેલ જેવા દરિયાઈ જીવો ____ દ્વારા શ્વસન કરે છે. 8. વનસ્પતિ પોતાનો ખોરાક ___ ક્રિયા દ્વારા જાતે બનાવે છે.		
(B) અતિ ટૂંક જવાબી પ્રશ્નો			
a. એક વાક્યમાં જવાબ આપો.	એક વાકયમાં જવાબ આપો. 1. થોર જેવી વનસ્પતિમાં પ્રકાશસંશ્લેષણ કયા અંગ દ્વારા થાય છે?	1 ગુણ	
(C) ટૂંકજવાબી પ્રશ્નો			
a. બે-ત્રણ વાક્યમાં જવાબ આપો.	નીચે આપેલા તફાવતના બે મુદ્દા લખો. 1. રણમાં ઉગતી વનસ્પતિ અને પાણીમાં ઊગતી વનસ્પતિ 2. પર્વતીય પ્રદેશમાં રહેતા પ્રાણીઓ અને પાણીમાં રહેતા પ્રાણીઓ 3. જૈવિક ઘટકો અને અજૈવિક ઘટકો 4. ભૂ નિવાસસ્થાન અને જલીય નિવાસસ્થાન	2ગુણ	
b. વર્ગીકરણ કરો.	નીચેનાને 'જૈવિક ઘટકો' અને 'અજૈવિક ઘટકો'માં વર્ગીકૃત કરો: ખડકો, મશરૂમ, હવા, કીડી, સૂર્યપ્રકાશ	5ગુણ	

<table>
<tr><td>LO ને લાગુ પડતી ક્ષમતા (Competency) ક્રમાંક (NCFSE 2023ના આધારે)</td><td colspan="3">ક્ષમતા (Competency) વિધાન</td></tr>
<tr><td>LO ક્રમાંક (જીસીઈઆરટી વેબસાઈટ પર ઉપલબ્ધ વર્ષ 2025-26 ની યાદી)
SC604</td><td>LO વિધાન
પ્રશ્નોના જવાબ મેળવવા માટે સરળ તપાસ હાથ ધરે છે.</td><td>પ્રશ્નવાર ગુણ</td><td>HOT પ્રશ્ન હોય તો તેનો ઉલ્લેખ</td></tr>
<tr><td colspan="3">લેખિત પ્રશ્નો</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="3">(A) હેતુલક્ષી પ્રશ્ન</td><td></td></tr>
<tr><td>a. MCQ પ્રશ્નો</td><td>આપેલા વિકલ્પોમાંથી યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરીને જવાબ લખો.
1. કોઈ વનસ્પતિ રણ પ્રદેશની છે તે તમે કેવી રીતે નક્કી કરશો?
(A) પર્ણનું કાંટામાં રૂપાંતર થયું હોય છે.
(B) પર્ણો મોટા હોય છે.
(C) પર્ણો સોયાકાર હોય છે.
(D) પ્રકાંડ નબળા હોય છે.
2. વનસ્પતિ પ્રકાશ માટેની ઉત્તેજનાને પ્રતિચાર આપે છે તે નક્કી કરવા તમે શું કરશો?
(A) સંપૂર્ણ અંધારા ઓરડામાં છોડ મૂકીને
(B) છોડને મૂળ સહિત રંગીન પાણીવાળા પ્યાલામાં મૂકીને
(C) છોડના પર્ણ પર પારદર્શક કોથળી બાંધીને
(D) પ્રકાશ આવતો હોય તેવી બારીની નજીક કુંડામાં ઉગાડેલા છોડ મૂકીને
3. વનસ્પતિ બાષ્પોત્સર્જન કરે છે તે જાણવા માટે તમે શું કરશો ?
(A) છોડને પાણીમાં ડૂબાડશો
(B) છોડને અંધારામાં મૂકશો
(C) પર્ણને પારદર્શક કોથળી બાંધશો
(D) છોડને સૂર્યપ્રકાશમાં મૂકશો</td><td>1 ગુણ</td><td></td></tr>
</table>

	4. નીચેનામાંથી કયા લક્ષણના આધારે પદાર્થ સજીવ છે કે નિર્જીવ તે નક્કી કરશો. (A) વજન (B) આકાર (C) શ્વસન અને વૃદ્ધિ (D) કિંમત		
(D) નિબંધ પ્રકારના પ્રશ્નો			
a. વિસ્તૃત પ્રશ્નો	સવિસ્તાર જવાબ આપો. 1. કોઈપણ પદાર્થ સજીવ છે તે તમે કેવી રીતે નક્કી કરશો? 2. કોઈપણ પદાર્થ નિર્જીવ છે તે તમે કેવી રીતે નક્કી કરશો? 3. કોઈપણ વનસ્પતિ રણપ્રદેશમાં ઉગતી વનસ્પતિ છે કે નહીં તે તમે કેવી રીતે નક્કી કરશો? 4. 4. કોઈપણ વનસ્પતિ પાણીમાં ઊગતી વનસ્પતિ છે કે નહીં તે તમે કેવી રીતે નક્કી કરશો?	3 ગુણ	

<table>
<tr><td>LO ને લાગુ પડતી ક્ષમતા (Competency) ક્રમાંક (NCFSE 2023 ના આધારે)</td><td colspan="3">ક્ષમતા (Competency) વિધાન</td></tr>
<tr><td>LO ક્રમાંક (જીસીઈઆરટી વેબસાઈટ પર ઉપલબ્ધ વર્ષ 2025-26 ની યાદી)
SC 605</td><td>LO વિધાન
પ્રક્રિયા અને ઘટનાને કારણો સાથે જોડે છે.</td><td>પ્રશ્ન વાર ગુણ</td><td>HOT પ્રશ્ન હોય તો તેનો ઉલ્લેખ</td></tr>
<tr><td colspan="3">લેખિત પ્રશ્નો</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="3">(A) હેતુલક્ષી પ્રશ્ન</td><td></td></tr>
<tr><td>a. MCQ પ્રશ્નો</td><td>યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી પ્રશ્નોના જવાબ આપો.
1. રણમાં ઊગતી વનસ્પતિના પર્ણો ખૂબ જ નાના અથવા કાંટા સ્વરૂપે હોય છે કારણ કે......
(A) તેનાથી પર્ણો વધુ ખોરાક બનાવી શકે છે.
(B) તેનાથી પર્ણો પાણી ઓછું ગુમાવે છે.
(C) તેનાથી પર્ણો વધારે ઑક્સિજન મેળવી શકે છે.
(D) તેનાથી પર્ણો વધારે સૂર્યપ્રકાશ મેળવે છે.
2. પર્વતીય વિસ્તારમાં જોવા મળતી વનસ્પતિના પાંદડા સોયાકાર હોય છે કારણ કે......
(A) બાષ્પોત્સર્જન ઓછુંકરે છે
(B) વધુ ખોરાકની જરૂર નથી
(C) વરસાદના પાણી તથા બરફને સરળતાથી નીચે સરકવામાં મદદ મળી શકે
(D) પ્રાણીઓથી રક્ષણ મળી રહે
3. ડોલ્ફિન શ્વાસ લેવા માટે સમયાંતરે પાણીની સપાટીની બહાર આવે છે કારણ કે....
(A) તેને વધુ ઑક્સિજનની જરૂર છે.
(B) તેને ચૂઇ અથવા ઝાલર હોતા નથી.
(C) તેને પાણીમાં ઓગળેલો ઑક્સિજન ઓછો પડે છે.
(D) તે ચામડી દ્વારા શ્વસન કરે છે.
4. પતંગિયું સજીવ છે કારણ કે .....
(A) તે ખોરાક લે છે
(B) તે શ્વસન કરે છે
(C) તે વૃદ્ધિ કરે છે
(D) ઉપરોક્ત તમામ</td><td>1 ગુણ</td><td></td></tr>
</table>

	5. ઊંટના પગ લાંબા કેમ હોય છે? (A) ઝડપથી દોડવા (B) ઊંચા ઝાડના પાન ખાવા (C) રેતીમાં સરળતાથી બેસવા (D) શરીરને રેતીની ગરમીથી દૂર રાખવા 6. માછલીનું શરીર ધારારેખીય શા માટે હોય છે? (A) સારા દેખાવ માટે (B) ગતિ કરતી વખતે અવરોધ ઘટાડવા (C) ખોરાક પકડવા (D) દુશ્મનથી બચવા 7. હરણને લાંબા કાન હોય છે કારણ કે..... (A) સુકાઘાસનાં મેદાનમાં છુપાવા માટે (B) ખતરાની દિશા જાણી શકે (C) દોડતી વખતે સંતુલનમાં મદદ મળે (D) સરળતાથી ભાગી શકવામાં મદદ મળે 8. નાળિયેરી સજીવ છે કારણ કે.... (i) તે શ્વસન કરે છે (ii) તે પ્રચલન કરે છે (iii) તે વૃદ્ધિ પામે છે (iv) તે ખોરાક લે છે (A) (i) અને (ii) (B) (i), (ii) અને (iv) (C) (i), (iii) અને (iv) (D) (ii), (iii) અને (iv) 9. પર્વતીય વિસ્તારના વૃક્ષો સામાન્ય રીતે શંકુ આકારના શા માટે હોય છે? (A) તેને વધુ સૂર્યપ્રકાશ મળી શકે તે માટે (B) તે પર્વત પર ફૂંકાતાં પવનથી બચી શકે તે માટે (C) તેના પર પડતા બરફ અને પાણી નીચે સરકી જાય તે માટે (D) તેના પર ઓછાં પક્ષીઓ બેસે તે માટે		

	10. સિંહનો આછો ભૂખરો રંગ તેને કઈ રીતે મદદરૂપ થાય છે? (A) ગરમીથી બચવા (B) શિકાર કરતી વખતે ઘાસમાં છુપાવવા (C) સુંદર દેખાવા (D) અન્ય પ્રાણીઓને ડરાવવા 11. રિયાએ જોયું કે સમુદ્રમાં રહેતી વ્હેલ માછલી સમયાંતરે પાણીની સપાટી પર આવે છે અને તેના માથા પરના છિદ્રમાંથી ફુવારો કરે છે. આ સજીવ વિશે કયું વિધાન સાચું છે? (A) તે પાણીમાં ઓગળેલો ઑક્સિજન લે છે. (B) તે શ્વસનછિદ્ર દ્વારા હવામાંથી શ્વાસ લે છે. (C) તે માત્ર રમત કરવા માટે બહાર આવે છે. (D) તે પાણીમાં રહેવા માટે અનુકૂલિત નથી.		
b. ખાલી જગ્યા પૂરો.	ખાલી જગ્યા પૂરો. 1. રણની વનસ્પતિમાં પ્રકાશસંશ્લેષણની ક્રિયા સામાન્ય રીતે____________દ્વારા થાય છે, કારણ કે પાંદડાં કાંટામાં રૂપાંતરિત હોય છે.	1 ગુણ	
c. ખરાં-ખોટાં	આપેલ વિધાન ખરું છે કે ખોટું તે જણાવો. 1. પર્વતીય વિસ્તારના વૃક્ષો શંકુ આકારના હોય છે જેથી બરફ અને વરસાદ તેની પરથી સરકી જાય. 2. બધા જ સજીવો ઉત્તેજના સામે પ્રતિચાર આપે છે.	1 ગુણ	
(C)ટૂંકજવાબી પ્રશ્નો			
b. કારણ આપો.	વૈજ્ઞાનિક કારણ આપો 1. ઊંટને રણનું વહાણ કહે છે. 2. માછલી પાણીમાં તરી શકે છે. 3. પર્વતીય વિસ્તારના વૃક્ષોના પર્ણો સોયાકાર હોય છે. 4. જલીય વનસ્પતિના પર્ણો પહોળા હોય છે. 5. રણ પ્રદેશમાં ઉગતી વનસ્પતિના પર્ણોનું કાટા સ્વરૂપે રૂપાંતર થયેલ હોય છે. 6. ફાફડાથોરનું પ્રકાંડ લીલું અને માંસલ હોય છે. 7. ઊંટ રણમાં ઝડપથી દોડી શકે છે. 8. ઘાસના મેદાનોમાં રહેતા સજીવો માટે ઝડપ ખૂબ જ અગત્યની છે. 9. માછલીને પાણીની બહાર કાઢતા મૃત્યુ પામે છે. 10. રાત્રિ સમયે ઘટાદાર વૃક્ષ નીચે સૂવું હિતાવહ નથી.	3 ગુણ	

	11. આકાશમાં ગતિ કરતું વાદળ નિર્જીવ છે. 12. દેડકો જમીન અને પાણી બંને પર રહી શકે છે. 13. લજામણીના પર્ણોને સ્પર્શ કરતા તે બીડાઇ જાય છે. 14. પર્વતીય વિસ્તારના પ્રાણીઓની ચામડી જાડી અથવા રુવાંટીવાળી હોય છે.		HOT
(D) નિબંધ પ્રકારના પ્રશ્નો			
વિસ્તૃત પ્રશ્નો	નીચેના પ્રશ્નોના વિસ્તારથી જવાબ આપો. 1. પર્વતીય પ્રદેશના વૃક્ષોનો આકાર શા માટે શંકુ જેવો હોય છે? 2. ઊંટ લાંબા સમય સુધી પાણી વગર કેવી રીતે રહી શકે છે? 3. રણપ્રદેશમાં ઉગતી વનસ્પતિના પર્ણોનું કાંટામાં રૂપાંતર શા માટે થયેલ હોય છે?	3 ગુણ	

LO ને લાગુ પડતી ક્ષમતા (Competency) ક્રમાંક (NCFSE 2023ના આધારે)	ક્ષમતા (Competency) વિધાન		
LO ક્રમાંક (જીસીઈઆરટી વેબસાઈટ પર ઉપલબ્ધ વર્ષ 2025-26 ની યાદી) **SC-606**	LO વિધાન **પ્રક્રિયા અને ઘટનાને વર્ણવે છે/સમજાવે છે**	પ્રશ્નવાર ગુણ	HOT પ્રશ્ન હોય તો તેનો ઉલ્લેખ
લેખિત પ્રશ્નો			
(A) હેતુલક્ષી પ્રશ્ન			
a. MCQ પ્રશ્નો	નીચેના વિકલ્પોમાંથી સાચો વિકલ્પ પસંદ કરી જવાબ લખો. 1. નીચે પૈકી કયું અનુકૂલન પર્વતીય વિસ્તારમાં રહેતા સજીવો ધરાવે છે? (A) શરીર ઉપર ભીંગડાનું આવરણ હોય છે. (B) મળ સુકો હોય છે. (C) ચામડી જાડી અને રુવાટી વાળી હોય છે. (D) મજબૂત દાંત હોય છે. 2. નીચેના પૈકી કયું લક્ષણ સજીવનું નથી? (A) ઉત્સર્જન કરે છે (B) (B) ખોરાક લે છે (C) વૃદ્ધિ પામતા નથી (D) (D) શ્વસન કરે છે 3. નીચેનામાંથી વનસ્પતિમાં શ્વસન માટે કયું વિધાન સાચું છે? (A) તેમાં શ્વસન ફક્ત દિવસ દરમિયાન થાય છે. (B) તેમાં શ્વસન ફક્ત રાત્રિ દરમિયાન થાય છે. (C) તેમાં શ્વસન દિવસ અને રાત્રિ બંને સમયગાળા દરમિયાન થાય છે. (D) જ્યારે વનસ્પતિ પ્રકાશસંશ્લેષણ ન કરતી હોય, ફક્ત ત્યારે જ તેમાં શ્વસન થાય છે.	1 ગુણ	
b. ખાલી જગ્યા પૂરો.	ખાલી જગ્યા પૂરો. 1. હિમ ચિત્તાના શરીર અને પંજા પર __________ હોય છે જે તેને ઠંડીથી બચાવે છે. 2. કાંટા જેવા પર્ણો રણની વનસ્પતિમાં __________ ની પ્રક્રિયા ઘટાડે છે.	1 ગુણ	

c. એક વાક્યમાં જવાબ આપો.	એક વાક્યમાં જવાબ આપો. 1. થોર જેવી વનસ્પતિમાં પ્રકાશસંશ્લેષણ કયા અંગ દ્વારા થાય છે? 2. અનુકૂલન એટલે શું? 3. શું વનસ્પતિ શ્વસન કરે છે? જો હા, તો કયા વાયુનો ઉપયોગ કરે છે?	1 ગુણ	
d. ખરાં – ખોટાં	1. વનસ્પતિઓ માત્ર દિવસ દરમિયાન જ શ્વસન કરે છે જ્યારે પ્રકાશસંશ્લેષણ ચોવીસ કલાક કરે છે.	1 ગુણ	
(C) ટૂંકજવાબી પ્રશ્નો			
a. બે-ત્રણ વાક્યમાં જવાબ આપો.	આપેલા પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો. 1. માછલીના જલીય અનુકૂલનો જણાવો. 2. રણમાં રહેવા માટેના ઊંટના અનુકૂલનો જણાવો. 3. રણમાં ઉગતી વનસ્પતિનાં અનુકૂલનો જણાવો. 4. પર્વતીય વિસ્તારમાં રહેતા પ્રાણીઓના અનુકૂલનો જણાવો. 5. જલીય વનસ્પતિના અનુકૂલનો જણાવો. 6. જલીય વનસ્પતિઓના પ્રકાંડ પોલા અને હલકા શા માટે હોય છે?	1 ગુણ	
(D) નિબંધ પ્રકારના પ્રશ્નો			
a. વિસ્તૃત પ્રશ્નો	નીચેના પ્રશ્નોના વિસ્તૃત જવાબ આપો. 1. "વનસ્પતિ પ્રકાશને પ્રતિચાર આપે છે" તે કેવી રીતે સમજાવશો. 2. રણની વનસ્પતિઓ બાષ્પોત્સર્જન દ્વારા ખૂબ જ ઓછું પાણી ગુમાવે છે તે સમજાવો. 3. વનસ્પતિમાં શ્વસન અને પ્રકાશસંશ્લેષણની ક્રિયાઓ ક્યારે અને કેવી રીતે થાય છે તેસમજાવો. 4. નિવાસસ્થાન સજીવોને ફક્ત રહેવાની જગ્યા જ નહીં પણ જીવન જરૂરિયાતો પૂરી પાડે છે – આ વિધાનની ચર્ચા કરો. 5. રણના ઉંદર અને સાપ પાસે ઊંટ જેવા લાંબા પગ હોતા નથી, તેમ છતાં તેઓ રણની ગરમીમાં કેવી રીતે ટકી રહે છે? તેમના વર્તણૂક આધારિત અનુકૂલન સમજાવો. 6. જલીય વનસ્પતિના મૂળ કદમાં કેમ નાના હોય છે? તેના પ્રકાંડ અને પર્ણોની વિશિષ્ટ રચનાઓ તેને પાણીમાં કેવી રીતે ટકી રહેવામાં મદદ કરે છે? 7. જો પૃથ્વી પરથી અજૈવિક ઘટકો (હવા, પાણી, જમીન) નાશ પામે, તો સજીવો પર તેની શું અસર થશે? વિગતવાર ચર્ચા કરો.	4 ગુણ	HOT HOT HOT HOT